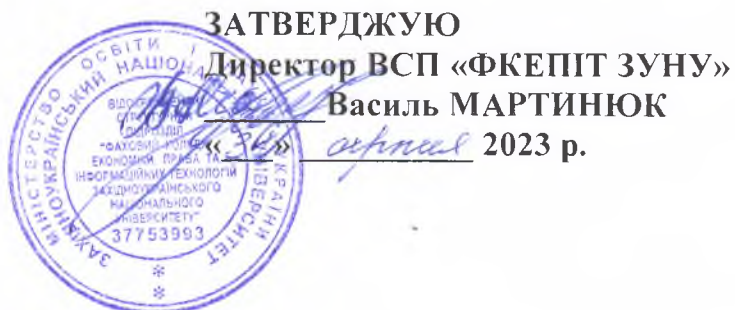

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВСП «ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ЕКОНОМІКИ, ПРАВА
ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЗУНУ»

РОБОЧА ПРОГРАМА
з дисципліни
«ПСИХОСОМАТИКА»

Освітньо-професійний ступінь – фаховий молодший бакалавр

Галузь знань: *05 Соціальні та поведінкові науки*

Спеціальність: *053 Психологія*

Освітньо-професійна програма: *«Психологія»*

Циклова комісія суспільних та психологічних дисциплін

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практичні (год.)	Самостійна робота	Загальний обсяг, годин	Екзамен/ залік
Денна	4	8	22	33	65	120	залік

Тернопіль – 2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки фахового молодшого бакалавра галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки**, спеціальності **053 Психологія**, затвердженої Педагогічною радою ВСП «ФКЕПІТ ЗУНУ» «26» серпня 2020 р.

Робоча програма складена викладачем Шандруком С.К.

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії суспільних та психологічних дисциплін, протокол № 1 від 28. 08 2023 р.

Голова циклової комісії

Галина ДУРДАС

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Психосоматика»

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>Денна форма навчання</i>
Змістових модулів - 3	Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки	Нормативна дисципліна
Загальна кількість годин – 120	Спеціальність – 053 Психологія	Рік підготовки - 4
		Семестр – 8
	Освітньо-професійна програма «Психологія»	Лекції (22 год.)
		Практичні (33 год.)
		Самостійна робота (65 год.)
	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	Вид контролю: залік

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Мета вивчення дисципліни:

- формування у студентів наукового світогляду та переконань, які б сприяли системному підходу в діяльності щодо аналізу психологічних процесів, явищ та індивідуально-психічних властивостей людини. Вивчення даного курсу передбачає розширення та поглиблення знань студентів про специфіку роботи практичного психолога різноманітного спрямування.

2.2. Завдання вивчення дисципліни:

- формування здатності орієнтуватися в сучасних вітчизняних та зарубіжних концепціях;

- вивчення формування психосоматичних явищ в процесі індивідуального розвитку;

- вивчення психологічних механізмів утворення симптомів при психосоматичних порушеннях, володіння вміннями адекватно оцінювати і компетентно вирішувати основні проблеми;

- вивчення теоретичних основ надання психологічної допомоги та освоєння навичок психосоматичної медицини на основі накопичених масивів знань;

- впливу соціальних, культуральних та інших факторів в нормі і патології, розладах; роль особистісних чинників у цьому процесі; психосоматичної медицини; роботи практичного психолога в психосоматичній клініці, дозволяють професійно брати участь у практичній прикладній діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен **знати:**

- основні поняття психосоматики;

- концептуальні засади психосоматики;

- чинники психосоматичних захворювань;

- загальні характеристики прояву та динаміки різних психосоматичних захворювань;

- основи діагностики, профілактики та психологічної допомоги психосоматичним хворим.

Вміти:

- використовувати основні положення сучасних теорій і моделей; розроблених в області психосоматики;

- визначати основні види психосоматичних розладів;

- практично застосовувати здобуті знання.

Мати навички: самостійної роботи, використання отриманих знань у подальшому вивченні фахових дисциплін, володіти засобами знаходження та використання інформації про сучасні дослідження у галузі психосоматики.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни «Психосоматика»:

ФК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології

ФК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

ФК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати,

аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел

ФК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій

ФК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження

ФК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації

2.4. Програмні результати навчання:

ПРН1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПРН2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПРН3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПРН4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПРН5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПРН8. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПРН9. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПРН11. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ: «ПСИХОСОМАТИКА»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПСИХОСОМАТИКИ

Тема 1. Загальна характеристика психосоматики

Психосоматика. Визначення поняття. Історія виникнення. Психосоматичні теорії і моделі. Сучасні уявлення про психосоматичні захворювання. Роль Ф.Александера, Ф.Данбар, А.Маслоу. Поняття алекситимії. Стратегії поведінки при стресі. Копінг-поведінка, типи і стратегії. Стили поведінки.

Тема 2. Моделі виникнення психосоматичних розладів

Джерела емоційно обумовлених (психосоматичних) захворювань. Розподіл психосоматичних хворих при виборі тактики терапії. Внутрішня картина хвороби. Типи емоційного відношення хворих до своєї хвороби. Нозогенії (психогенні реакції) при психосоматичних захворюваннях. Класифікації та клінічна картина різних варіантів нозогеній.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. РІЗНОВИДИ ПСИХОСОМАТИЧНИХ ПОРУШЕНЬ

Тема 3. Психосоматичні порушення харчової поведінки та захворювання шлунково-кишкового тракту

Виразка шлунку і дванадцятипалої кишки, закріплення та емоційні діарея, „синдром дратівливої кишки”, виразковий коліт і хвороба Крона, порушення ковтання. Особливості особистості та психотерапії при цих стражданнях. Нервова анорексія і булімія, ожиріння. Психосоматичні особливості. Методи психотерапевтичної роботи.

Тема 4. Психосоматика органів дихання, серцево-судинної та опору рухової системи

Бронхіальна астма. Картина особистості. Психотерапія. Синдром гіпервентіляції. Картина особистості і варіанти психотерапії. Есенціальна гіпертонія, ішемічна хвороба серця, кардіофобічний невроз і порушення серцевого ритму. Картина особистості при захворюваннях серцево-судинної системи та особливості психотерапії при цих психосоматичних порушеннях. Ревматичні порушення м'яких тканин, остеохондроз і ревматоїдний артрит. Картина особистості і психотерапія при захворюваннях опорно-рухової системи.

Тема 5. Психосоматика ендокринної системи, захворювань шкіри та онкології

Хвороби ендокринної системи: гіпотиреоз, гіпертиреоз, цукровий діабет. Картина особистості. Види і методи психотерапії, що використовуються в роботі з цими

пацієнтами. Картина особистості при захворюваннях шкіри. Психотерапія. Особливості психосоматичних порушень при онкологічних захворюваннях. Тактика психотерапії та методи при роботі з цими пацієнтами.

Тема 6. Психовегетативний синдром, психосоматичні аспекти депресії, інфекційних захворювань та головного болю

Картина особистості при психовегетативних синдромах. Психотерапевтичні методи корекції цих порушень. Психосоматичні аспекти депресивних розладів. Картина особистості та особливості психотерапевтичної роботи з цією групою пацієнтів. Головна біль напруги та мігрень. Особливості та методи психотерапії, що застосовуються при головній болі. Психосоматичні аспекти інфекційних захворювань: простуда, простий герпес, ангіна, туберкульоз. Психотерапевтичні методи роботи при даній патології.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ПСИХОТЕРАПІЯ ПСИХОСОМАТИЧНИХ КЛІЄНТІВ

Тема 7. Діагностика та психотерапія при психосоматичних гінекологічних захворюваннях

Психосоматичні захворювання, пов'язані з репродуктивною функцією жінки. Порушення менструального циклу, передменструальний синдром. Безпліддя та психосоматичні аспекти штучного запліднення. Онкологія молочної залози та матки.

Тема 8. Діагностика психосоматичних захворювань

Діагностична бесіда. Алгоритм проведення. Психологічні тести в психосоматичній практиці. Торонтська алекситимічна шкала. Проективні методики. Особистісні опитувальники. Тести для виявлення різних форм психічних розладів (тривожних, депресивних та інші).

Тема 9. Психотерапія психосоматичних хворих

Загальні питання психотерапії в психосоматиці. Основні принципи психотерапії при психосоматичних захворюваннях. Психологія хворого. Загальні особливості терапевтичного підходу до психосоматичного хворого.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОСОМАТИКА»

ТЕМИ	Кількість годин		
	Лекції	Практичні	Самостійна робота
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.			
Теоретико-методологічні засади психосоматики			
Тема 1. Загальна характеристика психосоматики	2	4	8
Тема 2. Моделі виникнення психосоматичних розладів	2	4	8
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.			
Різновиди психосоматичних порушень			
Тема 3. Психосоматичні порушення харчової поведінки та захворювання шлунково-кишкового тракту	4	4	6
Тема 4. Психосоматика органів дихання, серцево-судинної та опорно-рухової системи	2	4	8
Тема 5. Психосоматика ендокринної системи, захворювань шкіри та онкології	2	4	7
Тема 6. Психовегетативний синдром, психосоматичні аспекти депресії, інфекційних захворювань та головного болю.	4	4	7
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3.			
Психотерапія психосоматичних клієнтів			
Тема 7. Діагностика та психотерапія при психосоматичних гінекологічних захворюваннях	2	2	8
Тема 8. Діагностика психосоматичних захворювань	2	4	8
Тема 9. Психотерапія психосоматичних хворих	2	3	5
Разом	22	33	65

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ з дисципліни «Психосоматика»

Практичне заняття № 1

Тема 1. Загальна характеристика психосоматики

План практичного заняття:

1. Психосоматика. Визначення
2. Історія виникнення психосоматики.
3. Психосоматичні теорії і моделі.
4. Сучасні уявлення про психосоматичні

Практичне заняття №2

Тема 2. Моделі виникнення психосоматичних розладів

План практичного заняття:

1. Джерела емоційно обумовлених (психосоматичних) захворювань.
2. Розподіл психосоматичних хворих при виборі тактики терапії.
3. Внутрішня картина хвороби.
4. Типи емоційного відношення хворих до своєї хвороби.
5. Нозогенії (психогенні реакції) при психосоматичних захворюваннях.
6. Класифікації та клінічна картина різних варіантів нозогеній.

Практичне заняття № 3.

Тема 3. Психосоматичні порушення харчової поведінки та захворювання шлунково-кишкового тракту

План практичного заняття:

1. Виразка шлунку і дванадцятипалої кишки, закріплення та емоційні діарея, «синдром дратівливої кишки», виразковий коліт і хвороба Крона, порушення ковтання.
2. Особливості особистості та психотерапії при захворюваннях кишково-шлункового тракту.
3. Нервова анорексія і булімія, ожиріння. Психосоматичні особливості.

Практичне заняття № 4

Тема 4. Психосоматика органів дихання, серцево-судинної та опорно рухової системи.

План практичного заняття:

1. Бронхіальна астма. Картина особистості. Психотерапія.
2. Синдром гіпервентиляції. Картина особистості і варіанти психотерапії.

3. Есенціальна гіпертонія, ішемічна хвороба серця, кардіофобічний невроз і порушення серцевого ритму.
4. Картина особистості при захворюваннях серцево-судинної системи та особливості психотерапії при цих психосоматичних порушеннях.
5. Ревматичні порушення м'яких тканин, остеохондроз і ревматоїдний артрит.
6. Картина особистості і психотерапія при захворюваннях опорно-рухової системи.

Практичне заняття № 5.

Тема 5. Психосоматика ендокринної системи, захворювань шкіри та онкології.

План практичного заняття:

1. Хвороби ендокринної системи: гіпотиреоз, гіпертиреоз, цукровий діабет. Картина особистості.
2. Види і методи психотерапії, що використовуються в роботі з цими пацієнтами.
3. Картина особистості при захворюваннях шкіри. Психотерапія.
4. Особливості психосоматичних порушень при онкологічних захворюваннях. Тактика психотерапії та методи при роботі з цими пацієнтами.

Практичне заняття № 6.

Тема 6. Психовегетативний синдром. Психосоматичні аспекти депресії, інфекційних захворювань та головного болю.

План практичного заняття:

1. Картина особистості при психовегетативних синдромах.
2. Психотерапевтичні методи корекції цих порушень.
3. Психосоматичні аспекти депресивних розладів.
4. Головна біль напруги та мігрень. Особливості особистості та методи психотерапії, що застосовуються при головній болі.
5. Психосоматичні аспекти інфекційних захворювань: простуда, простий герпес, ангіна, туберкульоз. Психотерапевтичні методи роботи при даній патології.

Практичне заняття № 7.

План практичного заняття:

Тема 7. Діагностика та психотерапія при психосоматичних гінекологічних захворюваннях.

1. Психосоматичні захворювання, пов'язані з репродуктивною функцією жінки.
2. Порушення менструального циклу, передменструальний синдром.
3. Безпліддя та психосоматичні аспекти штучного запліднення.
4. Онкологія молочної залози та матки.

Практичне заняття № 8.

Тема 8. Психотерапія психосоматичних хворих

План практичного заняття:

1. Загальні питання психотерапії психосоматиці
2. Основні принципи психотерапії при психосоматичних захворюваннях.
3. Психологія хворого.
4. Загальні особливості терапевтичного підходу до психосоматичного хворого.

Практичне заняття № 9.

Тема 9. Психодіагностика психосоматичних захворювань.

План практичного заняття:

1. Діагностична бесіда. Алгоритм проведення.
2. Психологічні тести в психосоматичній практиці.
3. Торонтська алекситимічна шкала.
4. Проективні методики. Особистісні опитувальники.
5. Тести для виявлення різних форм психічних розладів (тривожних, депресивних та інші).

6. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

№	Тематика	Год.
1	Основні концепції психосоматичних розладів.	8
2	Хвороба як конфлікт – психоаналітична концепція психосоматики.	8
3	Конверсійна модель психосоматичних розладів.	7
4	Реакція особистості на соматичне захворювання.	8
5	Алекситимія та психосоматична структура.	9
6	Діагностика та психотерапія при психосоматичних гінекологічних захворюваннях.	8
7	Механізми психологічного захисту і психосоматичні розлади.	9
8	Анамнез життя як метод психосоматичної діагностики. Психологічні тести в психосоматичній практиці.	8
Разом		65

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У навчальному процесі застосовуються: лекції; презентації, практичні заняття; самостійна робота. Серед методик та форм навчання даного курсу слід визначити такі методики викладання: методика проблемного навчання та евристичне навчання; форми навчання: аналітичні та проблемні лекції та дискусії – головна мета проведення таких лекцій складається у розвитку у студентів логічного та самостійного осмислення матеріалу, який стосується сучасних процесів розвитку світової економіки; методики навчання: бізнес-симуляція.

Практична підготовка спрямована на формування навичок самостійного наукового дослідження, опрацювання інформаційних джерел, підготовка звіту про проведену роботу, оформлення результатів наукового дослідження. Для оцінки теоретичної підготовки студентів по змістових модулях проводиться контрольне письмове опитування.

Мета проведення лекцій полягає в ознайомленні студентів з основними теоретико-методологічними питаннями організації наукової роботи студентів.

Мета проведення практичних занять полягає у тому, щоб виробити у студентів практичні навички щодо пошуку, опрацювання інформації, створення нового наукового продукту.

Завдання практичних занять:

- засвоїти теорію та методичні підходи, сучасні технології організації наукової роботи студентів;
- навчитися опрацьовувати інформацію, робити узагальнення та висновки;
- освоїти технологію написання тез, статей, курсових, кваліфікаційних робіт;
- засвоїти та закріпити теоретичні знання, отримані на лекціях.

8. ФОРМИ КОНТРОЛЮ

При вивченні студентами дисципліни «Психосоматика» застосовуються наступні методи оцінювання набутих знань: поточне та підсумкове тестування та опитування, рубіжна атестація, директорська контрольна робота.

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту.

Рубіжна атестація № 1	Директорська контрольна робота (№ 2)	Середній бал (№ 3)	Залік
25%	50%	25%	100%

9. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Оцінка за 100-бальною шкалою / ECTS	Оцінка за національною шкалою	Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти	Рівень компетентності
90-100 A	Відмінно	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі. Здобувач освіти активно працює протягом усього курсу і показує при цьому високий рівень володіння теоретичними знаннями і практичними вміннями, відповідь його правильна, обґрунтована, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення навчального матеріалу, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння здійснювати зв'язок теоретичних занять з практичними і реалізувати міжпредметні зв'язки. Практичне завдання виконане правильно, як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом.	Високий (творчий) рівень
85-89 B	Дуже добре	Оцінюється завдання, що містить відповіді в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Здобувач освіти виявляє достатній рівень володіння теоретичним матеріалом і практичним вмінням з несуттєвими неточностями, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити	

		висновки з окремих питань навчального матеріалу.	
75-84 С	Добре	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюється незначна частина навчального матеріалу. Здобувач освіти виявляє достатній рівень володіння теоретичним матеріалом і практичним вмінням з певними неточностями та недоліками, достатньо проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал.	Достатній рівень
65-74 D	Задовільно	Оцінюється завдання, що містить відповіді в яких виявляється середній рівень володіння теоретичними знаннями, розуміння навчального матеріалу, а також практичних вмінь. Здобувач освіти в цілому оволодів суттю питань з даної теми, намагається аналізувати факти та події, робити певні конкретні висновки, недостатньо проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, виявляє недостатній рівень поінформованості у практичному застосуванні.	
60-64	Достатньо	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюються мінімальні знання і розуміння навчального матеріалу, проте недостатньо вони глибокі та осмислені. Здобувач освіти на заняттях поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, частково аналізує навчальний матеріал, проте при	Середній рівень

E		цьому робить неконкретні та неточні висновки, виявляє низький рівень поінформованості у практичному застосуванні.	
35-5 FX	Незадовільно	Оцінюється завдання, що не виконане або містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Здобувач освіти відтворює незначну частину навчального матеріалу, викладає його уривчастими реченнями, безсистемно, відсутні висновки, узагальнення. Під час відповіді здобувач освіти допускає суттєві помилки, які не здатен виправити після коригуючих запитань, рівень володіння теоретичними знаннями і практичним вмінням не задовольняє мінімальні критерії. Обов'язкове складання повторного екзамену, заліку.	Низький рівень
1-34 F	Незадовільно	Оцінюється завдання, що не виконане, у здобувача освіти відсутні елементарні як теоретичні знання, так і практичні вміння. Обов'язкове повторне вивчення навчальної дисципліни.	Незадовільний рівень

10. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	Рівень компетентності
	Екзамен	Залік		
90-100	5 (відмінно)	Зараховано	A	Високий (творчий) рівень
85-89	4 (дуже добре)		B	Достатній рівень
75-84	4 (добре)		C	
65-74	3 (задовільно)		D	Середній рівень
60-64	3 (достатньо)		E	
35-59 (незадовільний рівень)	2 (незадовільно з можливістю повторного складання екзамену)	Незараховано (з можливістю повторного складання заліку)	FX	Низький рівень
1-34	2 (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	Незараховано (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	X	Незадовільний рівень

11. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕСПЕЧЕННЯ

1. Тексти лекцій.
2. Завдання для практичних завдань.
3. Завдання для самостійної роботи.
4. Тести для перевірки знань студентів.
5. Засоби діагностики знань студентів.
6. Критерії оцінювання знань студентів.
7. Посібники.
8. Презентаційні матеріали.
9. Інтернет-джерела.

12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Бригадир М. Використання арт-терапії у відновленні та збереженні психічного здоров'я особистості. *Психічне здоров'я особистості у кризовому суспільстві*. Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. Львів, 2018. С. 9-11.
2. Бригадир М. Б. Використання потенціалу парадигми салютогенезу для підтримки психічного здоров'я клієнтів в період пандемії. *Позитивна психотерапія у крос- культурному світі: реальність, завдання, можливості*: Збірник матеріалів X Міжнародної дистанційної науково-практичної конференції з позитивної транскультуральної психотерапії Н. Пезешкіана (14 червня 2020 року). Дніпро, 2020. С.78-83.
3. Бригадир М. Пандемія: шляхи осягнення, розуміння та способи подолання (соціально- психологічний аспект). *Лікарська таємниця в умовах пандемії: законодавчі, правозастосовчі, соціальні та психологічні аспекти*. Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної он-лайн конференції. (Тернопіль 15 травня 2020р), Тернопіль: ТНЕУ, 2020. С. 19-22.
4. Бригадир М., Бамбурак Н. Особливості соціально-психологічної реабілітація ветеранів війни та членів їх сімей (прикладний аспект). *Габітус*. 2022. № 39. С. 262-267.
5. Кочарян О. Основи психосоматики: навч. посіб. / О. С. Кочарян, В. А. Федосєєв, Н. І. Завгородня; Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т». Харків: ХАІ, 2017. 111 с.
6. Пфайфер С. Психосоматика. Як ми можемо розуміти мову тіла? /з нім. мови пер. Ірина Давиденко. Львів : Свічадо, 2018. 55 с.
7. Хомуленко Т. Б. Основи психосоматики: навч.-метод. посіб. Вінниця: Нова Книга, 2009. 120 с.
8. Kurt Ackerman & Andrea Dimartini. Psychosomatic Medicine. Oxford University Press, 2015. 488 p.

9. Kyung Bong Koh. Stress and Somatic Symptoms Biopsychosociospiritual Perspectives. Cham,Switzerland: Springer, 2018. 337 p.
10. Luigi Grassi, Michelle B. Riba, Thomas Wise. Person Centered Approach to Recovery in Medicine Insights from Psychosomatic Medicine and Consultation-Liaison Psychiatry. Cham,Switzerlan: Springer, 2019. 651 p.
11. The American Psychiatric Publishing textbook of psychosomatic medicine / edited by James L. Levenson, American Psychiatric Publishing, 2018. 1115 p.

13. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Національна бібліотека України ім. В. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.
2. Бібліотека ім. Каніщенка ЗУНУ. URL: <http://library.wunu.edu.ua/index.php/uk/>.
3. Психологічна бібліотека «Самопізнання і розвиток». URL: <http://psylib.kiev.ua/>.
4. Психологіс. URL: <http://psychologis.com.ua/>